

שמתיר בירושלמי להתיר למסור הטמאה כבר דיגרוס כגירסתו וכדבארתי שתלוי זה בזה, אבל בר"ן מפורש שהוכחתו הוא מהיתר ייחודו והריגה, וא"כ צריך לומר שהם אין מפרשים מטעם רודף אלא כדבארתי מתחלה להב"י שלא מחשיב ר' יוחנן שהוא ענין מסירה כיון שגם בלעדם ימסרו בידם ונחשבו ככבר מסורין בידם אין עושין כלום, שטעם זה שייך אף בייחודו אשה פלונית לטמאה, אבל א"כ יקשה הא איכא חיי שעה שעל זה הרי ודאי הם מוסרים כדקשת.

וצריך לומר שסברי שגרע חיי שעה זו מגוסס שזהו כל חיותו, וכמו כל אדם בריא שאין חלוק בין קטן שיש לו לחיות לפי המצוי הרבה שנים כשבעים ושמונים ויותר ובין בן תשעים ומאה שלפי המצוי יחיו רק זמן קצר, אבל הכא שהוא ממש רק חיי שעה מחייו אינו דומה להודג סתם אדם, ולכן אף שודאי אסור להרוג וגם מחללין שבת אף על חיי שעה כזו, מ"מ כיון שא"א להציל חיי שעה שלו בלא שיהרגו כולם נדחו חיי שעה שלו מפני כל החיים של השאר, ומצד עצם החיים שלו סובר ר' יוחנן שלא נחשב מסירה מהם כיון שגם בלעדם ימסרו בידם כדלעיל, ולכן מותר למסור לר' יוחנן בייחודו, זהו מה שצריך לומר להר"ש והר"ן.

ולפי זה יש לפרש בטעם ר"ל שפליג על ר' יוחנן בשני אופנים: א) שסובר דהא עכ"פ מעשה מסירה ואסור גם מצד עצם החיים, שלכן יהיה אסור לדידה גם בייחודו לטומאה, אם נסבור כהרשב"א שאסור בעצם לעשות מעשה רצון בשביל הצלה מעבירה גם להאחרות למוסרה מחמת שאין מוסרין נפש, ב) שפליג מחמת דעכ"פ אסור מצד חיי שעה כמו שהקשתי דסובר דלא גרע מגוסס, אבל על עצם החיים גם הוא יסבור שלא נחשב מסירה כיון שגם בלעדם ימסרו בידם, א"כ בייחודו לטומאה גם לר"ל יהיה מותר למוסרה בייחודו אף אם נסבור כהרשב"א, דהא אין כאן מסירה מידם כמו לר' יוחנן, וזהו שעה ודאי אינו כלום כיון דעכ"פ יעשה בה אותו מעשה הטומאה עצמו, ואם נסבור כסברת המתירין שבעצם מותר כדי להציל מעבירה יהיה מותר אף אם נימא דר"ל סובר דהוא מעשה מסירה בייחודו לטמא פלונית, ויסברו הב"י והט"ז כהרשב"א וכפירוש הר"ש והר"ן בטעם ר' יוחנן וכאופן א' בטעם ר"ל, ולכן סברי שיש חלוק בין ר"ל לר' יוחנן גם לענין ייחוד לטומאה, אבל בדעת הר"ש והר"ן עצמן אפשר שסוברין שמותר בייחודו לטמא פלונית גם לר"ל משום שיסברו כאופן ב' בטעם ר"ל שלא פליג אלא מחמת חיי שעה.

יצא מזה לפי מה שבארתי שלגירסת הירושלמי שלפנינו והיא גירסא מוכרחת כדאיתא בנוב"י מותר בייחודו לטמא פלונית לכרע וגם מסתבר כן, ואף להר"ש והר"ן אפשר דלא פליג ר"ל בזה, ולהט"ז והב"י דפליג ר"ל לדידהו הלא עכ"פ פוסקים הר"ש והר"ן שמותר בייחודו, וגם לפ"מ שבארתי נוטה יותר שמותר לכרע כדסובר התפארת ישראל, ולכן מסתבר שיש לסמוך על המתירין לדינא.

וא"כ כ"ש שבבית הכנסת כשייחודו שימסרו להם כיהכ"נ אחד לעניני פריצות שמותר בייחודו ביהכ"נ פלוני למסרו להם כדי להציל בתי כנסיות האחרות, וכ"ש בעובדא זו שכתב כתר"ה שכבר סגרוה כדי ליטלנה בעצמן עד שיתקבצו חתימות מרוב אנשי העיר שרשאים שלא לעשות מעשה להצילה כשיצא מזה שיחפשו עלילות ליקח שניהם, אבל בלא ייחודו ביהכ"נ פלוני אסור ליתן להם בידים אחד מהם כמו שאסור בככרות תרומה ובנשים, וכבר היה אצלי עובדא בשנת תרפ"ט ולא הנחתי ליתן בידים, אך אף בייחודו צריך לידע אם כנים דבריהם שמצוי שרק הם מרמים ואחר שנתנו להם מה שמבקשים מחפשים עלילות ליקח גם השניה, אך בעובדא זו שכבר סגרוה א"צ לדקדק כל כך כיון שאין צריכין לעשות מעשה מסירה בזה בעה"י.

ידידו ואחבן,

משה פיינשטיין

סימן פא

בענין הסתכלות במראה לאנשים

ר"ח מנחם אב, תש"כ.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר משה צבי אריה ביק שליט"א.

שמחת' מאוד במה שעיינ כתר"ה בכובד ראש ובשים לב בספרי ובדני בהעדותי הגבונות, אבל כיון שהוא אמת לע"ד כדכתבתי בסימן פ"ב שאיסור האיש בתקוני נשים הוא על מה שיוצא מזה שהוא מלוכש ומקושט כמו הנשים כהוכחתי מהרמב"ם ומהגר"א מוכרחין אנו לתרץ קושיות כתר"ה בעה"י.

מראה נגד שאר קשוחים ותקונים משום שאינו קשוח ותיקון ממש.

וכיון שהאיסור הוא משום דזה עושה חשיבות לתנשים כמלבושים וקשוחים שייך לאסור אף למה שבארתי שהאיסור הוא על מה שיוצא מזה שהוא מקושט כנשים דהרי גם מזה יוצא שנחשב מקפיד ביופי ומתחשב בזה כנשים, ואף שת"ח צריכין לדקדק בבגדיהן שיהיו נאים ונקיים ומתייבשים על הגוף כהא דר' שישא בר"ר אידי מתנאה בסדינו היה בשבת דף קמ"ז ופרש"י לאחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומיישבו, מ"מ אין זה באופן להתחשב בזה מדקדקים ומקפידים ביופי אלא הוא בכלל כל מעשיו שצריכים להיות נאים ומתוקנים והוא כבוד האדם כר' יחזן דקארי למאני מכבודתא, דעין ברמב"ם ס"ה מדעות ה"א וה"ט, וא"צ לזה הסתכלות במראה אלא המתחשבים בזה שמקפידים להראות נאים ומקושטים שזה חשיבות ונשים שאסור לאנשים.

ומה שהקשה כת"ה מהא שנתפשט היתר גלוח הזקן במספרים וגם בדורות הראשונים היו נהגין היתר, דלא כסכרת הצ"צ החדש לאסור מטעם תיקוני נשים, ואם האיסור הוא שלא יהא מקושט כנשים היה לן לאסור אלא ש"מ דהאיסור הוא שלא יעשה כמעשה שעושות הנשים לקשוח שזה אין עושה לכן מותר, הנכון לע"ד במה שליכא איסור דקשוחי נשים בתספורת הזקן דהאיסור נאמר בדברים שעושות הנשים לקשט וליפות את גופן כמו ובגדים שמפורש בקרא לא ילבש שמלת אשה וילפינן מזה כל עניני קשוחים אף אלו שעושות בגוף עצמו כמו העברת שער בית השחי ובה"ע שישנן גם בגוף הנשים ומסירות אותן ליפות גופן אבל שער הזקן שנבראו הנשים כן, ולא מצד תיקון יופי הם בלא שערות בזקן, לא שייך למילף מאיסור לבישת שמלת אשה שהם דברים אחרים שמקשטות הגוף בהם, ואם נימא סדמשמע מהש"ך סימן קפ"ב סק"ו שיש עוד איסור שאסור להתדמות לאשה ואיסור זה יותר חמור שאסור אף בשביל חמה או צנה וסדומה עיי"ש הא לאיסור זה הוא דוקא בכל הבגדים שיש להטעות שהיא אשה שזה ליכא בתספורת הזקן לבד ואינו לוכש בגדיה, ומצא אדרבה שמסכרת הצ"צ ראייה לדברי שהאיסור ע"מ שיוצא מזה שהוא מקושט כנשים דאל"כ לא היה מקום כלל לאסור תספורת הזקן ומיניה נשמע לכר"ע דמה שחולקין עליו הוא מטעם דבארתי דלא נחשב מתיקוני הנשים מה שנבראו כן, וגם בל"ו הא א"א לעשות בתספורת

הנה משה"ק כת"ה באיסור הסתכלות במראה שהוא משום לא ילבש גבר כמפורש בסימן קנ"ו סעיף ב' אף שאינו יוצא מזה שום תקון של קשוח אלא הוא להסתכל לראות מה חסר לקשוחו אלמא דהאיסור הוא על עצם המעשה שעושות הנשים לקשוחיהן ולכן שייך לאסור אף ההסתכלות במראה שגם כן הוא מהמעשים שעושות הנשים בעת שמתקשטות וכדי לידע איך להתקשט שגם זה מתחשב מעניני הקשוח. אבל הא גם זה דחוק טובא להחשיב הסתכלות במראה למעשה קשוח כיון שבמעשה ההסתכלות עצמו ליכא שום קשוח ומעשים בעלמא שעושות נשים הא לא נאסרו, ולכן צריך לומר דההסתכלות בעצמו שזה מראה שמקפידות על לבושיהן ועל גופן שיהיה באופן היותר יפה הוא ענין חשיבות וקשוח שדרך נשים להשתבח בזה ונמצא שההסתכלות לבד בהמראה שזה החפוש בהגוף ובהבגדים אם הם באופן היפה הוא מחשיב האשה בשם יפה ומקושטת, וכפי מה שמרבה להסתכל במראה חשיבותה ביופי מתרבה וכשמשבחות אשה ביופי הלבשה אומרות עליה שעומדת אצל המראה כך וכך זמן, וכדחזינן מהא דמותר להסתפר מעכו"ם כשראיה במראה מטעם שפרש"י בע"ז דף כ"ט שסובר העכו"ם דכיון שראיה במראה לראות אם מסתפר יפה חשוב הוא ומתיירא להורגו וכן הוא בש"ע סימן קנ"ו אלמא דאף בההסתכלות לבד סוברין עליו שהוא חשוב אף שלא יאמר כלום להספר איזה תקונים איך לעשות משום שהחפוש בהסתכלותו מחשיבו בעיני הרואין לחשוב אף שאח"כ יראה דאינו מקפיד כ"כ על אופן ההסתפרות דמ"מ הרי נוהג כמנהגי חשובים אף שאין עושה מהתועלת מההסתכלות במראה חזינן דההסתכלות במראה אף שמה שהתחילו להסתכל במראה היה רק בשביל התועלת שיש מזה לידע מה חסר אבל ממילא מחמת שמה ניכר שהוא מחפש בהגוף ובהבגדים לדקדק ביותר על היופי שהוא ענין חשיבות געשה ההסתכלות לבד ענין החשיבות, אף שהרבה פעמים אין יוצא מזה כלום ולא היה מה לתקן וגם ידעו שאין צורך לתקן, ולכן כיון שהיא דרך הנשים להתחשב בזה שמקפידות ביותר על היופי הקשוחים שנתהיה מלובשת ומקושטת בדקדוק גדול ובשביל זה געשה הסתכלות במראה קשוח הנשים שמתחשבות בזה ואסור לאנשים להסתכל במראה שע"ז יתחשבו מקפידין ביותר על היופי ולהחשב אנשים השתובים, ואף שאין זה בלבישה וקשוח ממש, מ"מ כיון שמעשה זו עושה שתתחשב חשובה ביופי וקשוח כמו מבגדים ותיקוני הגוף אסור לאנשים גם זה כהלבישה והקשוחים ושאר תיקונים של נשים, והוה החדש שיש באיסור הסתכלות

סימן סב

בענין מארטגיידו הנהוג בבתים איך עושים שלא יהיה באיסור ריבית

כ"ג תמוז תשכ"א.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר" פסח קופערמאן שליט"א.

הנה ודאי ענין מארטגיידו שעושים במדינתנו הוא הלואה ויש בזה איסור ריבית וצריך לעשות באופן שלא יהיה דיבית ויש בזה שני דרכים. א) הוא לעשות בהיתר עיסקא ושדעו שני הצדדים ענין העיסקא ולא רק באמידה וכתובה בעלמא שזה אינו לחש וסגולה המועילים. אלא שהוא שותפות בהעסקים שיעשה מקבל הכסף בהסך שלוקח כגון בלקח עשרת אלפים מהנותן הוי חמשה אלפים הלואה מנותן המעות להמקבל וחמשה נשאר של הנותן שנחשכ בשם פקדון ונמצא שיש בהעסק מעות של שניהם מחצה למחצה ממילא יש להיות בין ריוח בין הפסד בשוה מחצה לזה ומחצה לזה. ושמו בין שניהם כפי ידיעתם שיכולין להרויח בהעסק של סך העשרה האלפים שהניחו בעיסקא למשל י"ח פראצענט ונמצא שהוא בעד חלק הנותן ט' פראצענט שהוא מחצה הריוח. ואם שמו בפחות יצטרכו להעמיד ריוח הנותן מחצה כפי שישומו שיהיה ריוח בכל העסק. ואם אח"כ יארע שלא יהיה כל כך ריוח או ח"ו הפסד אזי צריך הנותן ליקח רק מחצה מריוח שהיה ומחצה מהפסד אם היה. אכל כיון שהנותן אינו יודע כי הלא המקבל לבדו מתעסק בהם ואינו מחוייב להאמינו לכן הותנה שאם יאמר המקבל שלא היה הריוח כפי שומתם וכ"ש כשיאמר שהיה הפסד שיצטרך לישבע בשבועה חמודה בנקיטת ס"ת ויכול להתנות עוד חומרות בהשבועה שיהיה דוקא בביהכ"נ בשעת הקדיאה בפני רבים ושיאמר גם בלשון קללה על גפשו אם אינו אומר אמת. ובנוסחאות כתוב שאם יאמר שהיה הפסד יצטרך להביא עדים דוקא אבל במדינה זו בעוה"ד שחשודים כמה אנשים להעיד שלא כדיון כמו מאומד ועל פי מה שמאמינים להבע"ד שלכן טוב להתנות שיהיה נאמנותו בשבועה חמודה גם על הפסד ומאחר שלא ירצה להשבע יהיה מחוייב לשלם להנותן את חלק הריוח שהתנו. זהו ענין היתר עיסקא שהנהיגו והיתרו הוא שהרי אם ירצה יכול לישבע כשיהיה הפסד או ריוח פחות.

וצריך שהנותן לא ידע במה הוא עוסק כדי שלא

ממש כבנשים שלא היו שערוח אצלם כלל ה"ד לשער בה"ש ובה"ע שגם אצלן יש שערוח והן מעבירות אותן. ובאם כוננת צביעתו הוא לא ליפוי אלא כדי שיקבלתו למשרה באופן שאין איסור אונאה כגון שידע שיעשה המלאכה בצעיר מסתבר שיש להתיר כמו בלבוש מפני החמה והצנה שהתיר הב"ח כדהביא ה"ט"ז סק"ד תה"ש"ך סק"ז והסכימו לזה כיון שהוא רק דבר אחד ולא מתדמה בזה לאשה. אחרי כתבי זה נודמן לי לדאות ספר המאחד להגרא"מ פרייל שמחבר בזה וכן תשובה מהגאון ר' משה מרדכי עפשטיין הר"מ דסלאבאדקא והעלו ג"כ להתיר לצבוע בשביל השגת משרה כשליכא איסור אונאה עיי"ש.

ומש"כ כתרה"ה לחרץ ע"מ שהקשתי בסימן צ"ז ענף ג' על הטעם להתיר כשסתום נקב שבשן בבלאמבע ומנית מאחר שלא תניחנו מגולה אלא תחליף אותו על בלאמבע קבועה ואינה מקפדת שיהיה הנקב מגולה ולכן אף שעל סתימה זו מקפדת להסירו לא חשיב מקפיד לענין חציצה כיון שתחזור ותסתמה. מהא דידות הכלים שהבניסן שלא כדרכן דחוצץ אף שג"כ אחר שיוציאו יחזור ויסתמו. משום דהתם כשיוציא את היד לא ישליכנו לאשפה דהא ראוי הוא להכניסו כראוי בכלי אחד או בזה לכן לא בטל להכלי באופן שהוא עתה שלא ראוי ויצטרך להסירו אבל בלאמבע ומנית שכשיוציאנה ישליכ אותה ולא ישתמשו בה לשום דבר בטלה להשן על הומן שהוא שם אף שרעתו להוציאה אח"כ. הוא תירוצ נכון אבל מהוספה על טעם הב' דלא מקפיד שיהיה מגולה אינו מועיל בעצמו שלא יחוצץ אלא בצרוף שיכול לכטל שם וה"ד המונע שם ולכן אף שתרזייתו אינו רוצה שיהיה מגולה אבל היד אינו יכול לבטל להכלי באופן שמינה שלא כדרכו אלא יוציאו להשתמש בו תשמיש כראוי אבל הכלאמבע שמבטלה לגמרי להשן כי אינו ראוי לשום דבר מאחר שהניחו כהשן מועיל מה שיחזור ויסתמו באחרת שלא יחשב מקפיד, אך אף שיש טעם להצרוף מ"מ הוא דחוק, ויותר נכון כדבארתי שם, ולדינא אין חלוק בין תירוצ כתרה"ה למה שבארתי שם לחלק.

ידידו מקידו.

משה פיינשטיין